

» sciat mali de illo; sed oportet ut ejus bonitatem positivam cognoscat...
» Ex secretis informationibus Episcopus potest certus fieri non solum si clericus ludis, insolentiis, pravis consuetudinibus sit aliis scandalo, sed etiam si positive vitam spiritualem agat (Ecclesias, orationem, Sacramenta frequentando); si solitarie vivat aut saltem cum bonis sociis comitetur; si studio dat operam, si modesto habitu ac sermone incedit, et hujusmodi ». Sedulo notandum quod subjungit: « Si forsitan (Episcopus) notitiam habeat de scandalo positivo alicujus, tunc non debet sibi satis esse ordinariam probationem exigere, sed multorum annorum resipiscentiam observare debet; cum suspicio rationabilis tunc suboriatur, quod omne ab eo simulatione fiat, ut ordines assequatur ». Quod tamen Episcopus exigere debeat resipiscentiam *multorum annorum*, pro obligatione absoluta, quae pro omnibus casibus valeat, poni non potest. Giordanini (*Istruz. per i novell. Confess. II. 65*) dicit: « Sacrum Concilium de futura continentia exigit solum probabilem spem... Concedimus tamen quod, supposito lapsu, strictius procedi et major probatio fieri debeat ».

PUNCTUM III.

De requisitis quoad scientiam.

Et quid si Dioecesis magna Cleri penuria laboraret?

72. *Quaenam scientia in Ordinandis requiritur?* De jure communi (ut supra innui) exigitur solum prout sequitur:

I.° Quoad primam tonsuram, calleant rudimenta fidei, et sciant legere et scribere. *Trid. (l. c. IV)*.

II.° Quoad ordines minores, saltem latinam linguam intelligant. *Trid. (l. c. XI)*.

III.° Quoad Subdiaconatum et Diaconatum, sciant ea quae pertinent ad hos ordines exercendos, atque in litteris sint eruditi (*Trid. l. c. XIII*). Hac autem in litteris eruditione intelligitur ut saltem sciant bene loqui lingua nationali et traducere expedite in linguam latinam. Ad exercitium autem Diaconatus pertinet etiam ut sciant baptizare.

IV.° Quoad Presbyteratum, sciant ministrare Sacramenta et docere populum ea quae scire omnibus necessarium est ad salutem (*Trid. l. c. XIV*). Haec Tridentini verba sic explicat Innocentius XIII (*Const. Apostolici ministerii § 4*) inquit: « Quod quidem ut recte praestari possit, eosdem Episcopos in Domino hortamur, ut, quantum fieri potest, eos tantum ad Sacerdotium assumant, qui saltem theologiae moralis competenter periti sint ». Cl. D'Annibale (*III. 173*), quoad theologiam moralem, satis habet quod ordinandus ad Sacerdotium « noscat quae ad conferendum Baptismum, » Eucharistiam et Extremam Unctionem nosse oportet, et aliquam circa Poenitentiae Sacramentum peritiam habeat ». Hoc autem concedi poterit, si necessitas urgeat et aliter fieri nequeat, vel si Episcopus non sit subsignaturus *celebret*, nisi neo-presbyter studia diligenter prosequatur et perficiat.

Caeterum, praeter ista quae de jure communi exiguntur, nihil vetat quominus alia (discrete tamen) lege particulari dioecesana exigantur.

73. *Potestne Episcopus in conscientia et absque peccato a regulis hucusque recensitis plus vel minus recedere?*

Seclusa necessitate, negative certe; et vae si Episcopus propter intercessionem aliosve humanos respectus ad ordines conferendos, contra monitum Apostoli (*nemini cito manus imposueris*), contra leges Ecclesiae, et contra jus naturale quod clamat manibus non tutis thesauros non esse committendos, nimis facilis esset! Scripsit D. Thomas (*Suppl. XXXVI. IV*): « Mor- taliter peccaret qui res Ecclesiae temporales scienter sub periculo poneret: ergo multo fortius qui poneret res spirituales sub periculo. Sed sub periculo ponit res spirituales quicumque indignos promovet... Ergo indignos promovens mortaliter peccat ». Aliqui facile condonant defectum scientiae, atque ignorantissimos, iudicio destitutos, stupidos et hebetes, ad Sacerdotium quoque ordinare non dubitant, dicendo illos esse bonos. Sed falluntur non solum quia tunc etiam procedunt contra leges Ecclesiae, quae, praeter bonitatem, doctrinam quoque exigit; sed etiam quia de tali bonitate parum est fidendum. Enimvero subjecti hujusmodi sunt valde periculosi etiam in materia morum ex duplici ratione. Prima est quia nullum studii amorem habebunt, eo quod nihil intelligant, et sic se dabunt ad otium patrem omnium vitiorum. Secunda est quia iudicio carentes, quasi jumenta fere solum a passionibus diriguntur, et experientia patet quod nedum ad fornicationes (et quidem sine ulla cautela), sed etiam (imo magis) ad sodomiam, proruere solent. Hinc Concil. Later. dixit: « Melius est pauciores habere ministros, sed probos » atque utiles, quam plures qui nequidquam sunt valituri »; et *Decret. I. XXIII. 4*. legitur: « Melius est Domini Sacerdotium paucos habere ministros, » qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui (N. B.) » onus grave ordinatori adducant ».

Sed quid in casu necessitatis? Quid scilicet si Dioecesis Sacerdotum penuria magna laboraret, et jam Paroeciae multae sine Parocho relinqui deberent, moribundi sine Sacramentis morerentur etc.?

R. I.° Tunc maxime satagere debet Episcopus, ut vocationes promoveat, et sufficientem bonumque clerum sibi efformet, juxta dicta (*n. 3833. et seqq.*). Equidem miracula non sunt expectanda; sed, si Episcopus media apponat, celebre illud D. Thomae (*l. c. XXXVI. IV*) effatum verificabitur: « Deus nunquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inveniantur idonei ministri sufficientes ad necessitatem plebis ».

II.° Quia autem, ad bonum et sufficientem clerum efformandum, longum tempus exigitur, atque interim necessitates gravissimae urgent, niti debebit Episcopus ut bonos Sacerdotes ex aliis Dioecesibus sibi procuret. Sed hoc quoque difficile est. Fere ubique enim Sacerdotum penuria adest, et Episcopi bonos Sacerdotes pro se retinere satagunt, aliis autem ut plurimum non nisi ignorantes et discolos cedere parati sunt. Quid insuper si, dum centum boni Sacerdotes exigerentur, vix unus vel alter haberi posset? In his angustiis, dum quotannis in Dioecesi, v. g., viginti Sacerdotes moriuntur et solum duo vel tres in sacris ordinari petunt, utique in tentationem versantur miseri Episcopi eos ordinandi, quamvis a Tridentini regulis plus vel minus deficerent. Poteritne hoc permitti? Quoad defectum scientiae, indulgentia aliqua haberi poterit; neque oportebit ut dispensatio pontificia obtineatur; ut enim dicit Giordanini (*Istruz. per i nov. Conf. II. 65*), non proprie de legibus,

sed de monitis et regulis prudentialibus agitur. Sed quoad defectum qualitatum moralium, caveant, quam maxime caveant Episcopi, ne, subjectos periculosos ordinando, malum adaugeant. Scripsit Gelasius Papa (I. D. LXXVII. C. *Monachus*): « Quia convenientia Ecclesiae ministeria reparanda sunt, » non inconvenientibus meritis ingerenda..., ne, per occasionem supplendi » penuriae clericali, vitia potius divinis cultibus intulisse, non legitimae » familiae Domini putemur procurasse compendia ». Et S. Leo (*Epist. I. ad Afric. Ep.*) dixit: « Non est hoc consulere populis, sed nocere, nec praestare regimen, sed augere discrimen ». Qua in re sedulo observandum est quod, si male vivit clericus, etsi adhuc Episcopo suo indigeat ut ordinetur: longe pejora expectari debebunt de ipso, quando ex una parte jam ordinatus nihil ab illo timebit, et ex alia passiones majorem (quod maxime intra annum trigesimum et quadragesimum accidere solet) vim acquisitionis erunt. Subsistente itaque discrepantia inter regulas Tridentini et qualitates subjecti, Episcopus, non obstante quavis cleri sui penuria, prudentissime rem consideret, et saltem caveat ne ad sacram Ordinationem procedat, nisi, omnibus perpensis, omnino judicandum sit melius esse illum habere quam non habere; ad minus scilicet in quovis casu firmam teneat regulam illam supremam Tridentini dicentis (*l. c. XVI*): « Nullus debeat ordinari, qui iudicio sui » Episcopi non sit utilis aut necessarius suis ecclesiis ».

PUNCTUM IV.

De immunitate ab irregularitatibus aliisque impedimentis.

74. *Quid de immunitate ab irregularitate?* Quanam sint irregularitates; quomodo susceptioni et collationi ordinum atque etiam primae tonsurae obstant; quibus in casibus possint dispensare ipsi Episcopi, dum in aliis dispensatio Sanctae Sedis exigitur; quomodo denique pro dispensatione exigitur causa justa (v. g., quod ordinandus pietate aut scientia excellat, vel quod Dioecesis cleri penuria laboret); haec omnia exponuntur in tractatu de irregularitatibus, qui ab Episcopis bene cognosci debet.

75. *Quid si quis ad recipiendam primam tonsuram, aut ordines, accederet irregularis, vel censura affectus, vel intrusus? Ordinatio essetne valida?* Gravissime delinqueret, ut patet ex monitione, qua in singulis ordinationibus accessus hujusmodi sub poena excommunicationis interdicatur. Ordinatio tamen esset valida; hac enim de causa invaliditas nullibi statuitur, et ordinationes nunquam renovantur.

76. *Quid de immunitate ab obligationibus cum Ordinum susceptione incompatilibus?* Casus esset in juvenibus militari conscriptione impeditis (de quibus sermo habebitur infra). Item in iis qui, sponsalibus celebratis, matrimonium contrahere teneantur, saltem si propter circumstantias particulares (v. g., necessitatem legitimandi prolem) ratione eligendi statum meliorem (qui tunc revera melior non esset) omnino excusari nequirent. Cf. Sanchez (*I. XLIV-XLVII*), S. Lig. (*III. 649 et VI. 873*), Gury (*731. q. 2. not. a*), Vecchiotti (§ 66), D'Annibale (*III. 394*) etc. Nihil dico de conjugatis (uxore non consentiente) etc.

PUNCTUM V.

De aetate ordinandorum.

77. *Quid de aetate?* Quoad aetatem, omnia sunt notissima. Pro prima tonsura, aetas non praescribitur. Quia tamen tonsurandi debent habere usum rationis, Sacramentum confirmationis recepisse, scire legere et scribere etc., utique oportebit ut saltem septennium expleverint.

Pro ordinibus minoribus pariter, aetas non assignatur: consuetudo tamen est ut circa decimum quartum annum vel etiam prius conferantur; ita tamen ut pro Acolythatu saltem an. duodecimus completus exigatur. Cf. Ferraris (v. *Ordo* a. II. n. 74) et Bened. XIV. (Const. *Eo quamvis* § 19).

Pro Subdiaconatu annus vigesimus secundus, pro Diaconatu annus vigesimus tertius, et pro Presbyteratu annus vigesimus quintus exigitur (sufficit semper si annus sit inceptus).

Dispensatio pro aetate concedi potest a solo Pontifice; et quoad Presbyteratum tantummodo peti et concedi solet.

PUNCTUM VI.

De adscriptione alicui Ecclesiae.

78. *Quid de adscriptione ista?* Tridentinum (*XXIII. XVI*) dicit: « Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis, Sancta Synodus... statuit, ut nullus in posterum » ordinetur, qui illi Ecclesiae aut pio loco, pro cuius necessitate vel utilitate assumitur non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis » vagetur sedibus ». Innocentius XIII. Const. *Apostolici ministerii* § 2 (an. 1723) decretum istud renovavit, simulque declaravit inscriptionem fieri debere etiam pro iis qui tantummodo primam tonsuram receperint; et, si forte omissa fuisset, statim suppleatur. Idipsum denuo jussit Benedictus XIII. Const. *In supremo*. Neque dicas hanc legem hodie jam nullius fructus et utilitatis esse; hoc enim falsum est, ut probat Benedictus XIV. De Syn. (*XI. II. 13*), « maxime si parochialis fuerit Ecclesia cui ordinatus adscribitur, atque huic injungatur ut susceptum ordinem in ea exerceat, ut » ecclesiasticis functionibus in eadem celebrandis inserviando assistat, ut in » christiana catechesi exponenda Parocho suppetias ferat, ut eidem SS. mum » Eucharistiae Sacramentum ad infirmos deferenti subserviat, collationes de » sacris ritibus et de casibus conscientiae cum ipso parocho habendas frequentet; neque vero in clerum admittantur aut ad superiores ordines » aliqui promoveantur, nisi qui hujusmodi servitium diligenter a se praestitum fuisse Ecclesiis, quibus adscripti fuerint, authenticis testimoniis et » monumentis docuerint ».